

Képzés és Gyakorlat

Training & Practice

18. évfolyam, 2020/3–4. szám

Képzés és Gyakorlat

A Szent István Egyetem Kaposvári Campus Pedagógiai Kar és
a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karának
neveléstudományi folyóirata

18. évfolyam 2020/3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Kissné Zsámboki Réka főszerkesztő

Szerkesztők:

Pásztor Enikő, Molnár Csilla

Kloiber Alexandra, Frang Gizella, Patyi Gábor;

Kitzinger Arianna angol nyelvi lektor

Szerkesztőbizottsági tagok:

Podráczky Judit, Varga László, Belovári Anita,

Kövérné Nagyházi Bernadette, Szombathelyiné Nyitrai Ágnes, Sántha Kálmán

Nemzetközi Tanácsadó Testület

Ambrusné Kéri Katalin, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, HU

Andrea M. Noel, State University of New York at New Paltz, USA

Bábosik István, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, HU

Horák Rita, Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka (Szerbia),

Tünde Szécsi, Florida Gulf Coast University, College of Education, Fort Myers, Florida, USA

Jaroslav Charchula, Jesuit University Ignatianum In Krakow, Faculty of Pedagogy Krakow, PO

Suzy Rosemond, KinderCare Learning Center, Stoneham, USA

Krzysztof Biel, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Jolanta Karbowniczek, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Maria Franciszka Szymańska, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Abdülkadir Kabadayı, Necmettin Erbakan University, A.K. Faculty of Education, Konya, TR

Szerkesztőség

Kissné Zsámboki Réka főszerkesztő

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

Képzés és Gyakorlat Szerkesztősége

E-mail: kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

9400, Sopron, Ferenczy János u. 5.

Telefon: +36-99-518-930

Web: <http://trainingandpractice.hu>

Web-mester: Horváth Csaba

Felelős kiadó: Varga László dékán

A közlési feltételeket

a <http://trainingandpractice.hu> honlapon olvashatják szerzőink.

Képzés és Gyakorlat

Training and Practice

18. évfolyam, 2020/3-4. szám

Volume 18, 2020 Issue 3-4.

Jelen kiadvány az „*EFOP-3.6.1-16-2016-00018 – A felsőoktatási rendszer K+F+I szerepvállalásának növelése intelligens szakosodás által Sopronban és Szombathelyen*” című projekt támogatásával valósult meg.

LANGERNÉ BUCHWALD JUDIT¹**A tanulási céllal ingázó magyar tanulók helyzete az ausztriai közoktatásban**

Jelenleg kb. 2000 magyar anyanyelvű gyermek tanul osztrák iskolában, többségük naponta ingázik magyarországi lakhelye és az ausztriai iskola között. Ausztriában a bevándorlási státuszától függetlenül az iskolalátogatás fontos kritériuma az oktatás nyelvének, a német nyelvnek a megfelelő szintű ismerete. A nem német anyanyelvű migrációs háttérű tanulók integrációjára és nyelvi fejlesztésére vonatkozó elveket az osztrák kormány szövetségi szinten határozza meg. A magyar gyerekek helyzete azonban ebből a szempontból sajátos, mivel többségük nem Ausztriában él, tehát nem bevándorló, nyelvi értelemben és a „migrációs háttérű” meghatározás értelmében viszont a tanulók ezen csoportjához tartoznak. A tanulmány célja annak feltárása, hogy a migrációs háttérű tanulókra vonatkozó elvek megvalósulnak-e az ingázó magyar gyerekek esetében, és ha igen, milyen formában.

Tanulási célú ingázás az osztrák-magyar határ mentén²

Magyarország 2004-es Európai Unióhoz való csatlakozása óta a nyugat-magyarországi régióban a szülők egy része nem helyi, magyarországi óvodába és iskolába járattja gyermekét, hanem az osztrák-magyar határ túloldalán lévő ausztriai óvodákba és iskolákba, az Ausztriában tanuló magyar gyerekek száma jelenleg kb. 2000 főre tehető³. Esetükben kimutatható mind a tanulási célú migráció, amikor is a család az ausztriai iskoláztatás miatt határ menti osztrák településen telepedik le, mind pedig az ingázás, amikor a család továbbra is Magyarországon él, a gyerekek azonban Ausztriában járnak iskolába.

Jelen tanulmány keretében arra keressük a választ, hogy az ausztriai határ menti iskolában tanuló állandó osztrák lakhellyel rendelkező vagy ingázó magyar gyerekeket milyen mértékben tekintik bevándorló háttérű tanulónak és ugyanolyan mértékben részesülnek-e a migráns háttérű gyerekek oktatási és társadalmi integrációját szolgáló szakpolitikai intézkedésekből, mint a távolabbi országból érkező bevándorló családok gyermekei.

---

¹ PhD, adjunktus, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pedagógiai és Pszichológiai Intézet – Szombathely; buchwald.judit@ppk.elte.hu

² A tanulási célú ingázás jelenségének vizsgálatára vonatkozó kutatás eredményeit a Langerné Buchwald Judit (2017) Ingázó diákok avagy tanulási célú ingázás az osztrák-magyar határ mentén. Budapest: Fakultás Kiadó. c. kötet foglalja össze.

³ Statistik Burgenland 2012-2019 [online] <https://www.burgenland.at/service/statistik-burgenland/publikationen/jahrespublikationen/> [2019. 03. 20.]

Migrációs háttérű tanulók az ausztriai iskolákban

Ausztriában a bevándorlók száma magas, felük pedig nem EU tagországból származik. Ennek köszönhetően a közoktatásban is magas a migrációs háttérű tanulók aránya. A 2016/2017-es tanév adatai szerint 276 150 tanulónak nem német az anyanyelve, ami a tanulók 25,4%-át jelenti. Arányuk Bécsben a legmagasabb, ahol jelenleg az alsó tagozatos tanulók fele migrációs háttérű tanuló, míg a legkevesebben Burgenland tartományban vannak.⁴

A statisztikák szempontjából Ausztriában azt a személyt tekintik migrációs háttérűnek, aki külföldön született vagy külföldi állampolgár, vagy mindkettő.⁵ Az oktatási statisztika ezzel szemben nem tartja nyilván a tanuló szüleinek születési országát vagy állampolgárságát, hanem a nem német anyanyelv/első nyelv kategóriát használja. Ennek értelmében a Magyarországon élő ingázó diákok is bevándorló háttérű tanulóknak minősülnek az osztrák közoktatási intézményekben, ami alapján pedig feltételezhető, hogy ugyanolyan feltételek mellett tanulhatnak, mint a ténylegesen Ausztriában letelepedett külföldi gyerekek.

A migrációs háttérű tanulók iskolai hátrányai az egyén, a család és a származási csoport, valamint a társadalom szintjén egyaránt gyökereznek.⁶ Az egyén szintjén a legnagyobb iskolai hátrányt az iskolában használt többségi nyelv ismeretének hiánya vagy alacsony szintű ismerete jelenti, ezért az iskolai egyenlőség annál nagyobb, minél korábban érkezik a gyermek a fogadó országba, illetve minél hamarabb lép be az iskolarendszerbe, tehát minél korábban kezdi a befogadó ország nyelvének elsajátítását (Esser, 1990). Emellett az iskolai teljesítményt befolyásolja a családi háttér, a származási csoport, valamint a lakó és iskolai környezet kontextusa is. (Diefenbach, 2007; Unterwurzacher, 2007; Weiß, 2007; Herzog-Punzenberger– Unterwurzacher, 2009, p. 176). A lakókörnyezeten belüli és az iskolai etnikai szegregáció redukált kapcsolati lehetőségekhez vezetnek a többségi nyelvet beszélőkkel, ami pedig csökkenti a nyelvtanulási lehetőségeket (Esser, 2001; Stanat, 2006, 2012; Wroblewski, 2006, p. 47–48) és negatívan befolyásolja az iskolai teljesítményt és az integrációt (Langerné Buchwald, 2017).

A migráns tanulók iskoláztatására vonatkozó szakpolitikai rendelkezések

Ausztriában a bevándorló tanulók helyzete az iskolába járás tekintetében kedvezőnek mondható, ugyanis tartózkodási jogtól függetlenül ugyanolyan feltételek mellett jogosultak iskolába

⁴ www.mipex.eu/austria

⁵ Bildungsbericht Österreich 2009: 162

⁶ A migrációs háttérű tanulók iskolai hátrányainak okát a tanulmány terjedelmi korlátai miatt itt részletesen nem tárgyaljuk, csak a vizsgálat szempontjából fontos tényezőkre térünk ki. Ezt részletesebben a Langer-Buchwald, J. (2019). The situation of migrant children in the Hungarian and the Austrian education system: Multilingualism, interculturalism, and integration. *Hungarian Educational Research Journal HERJ* 9, 3; tanulmány keretében tárgyaljuk.

járni, mint az osztrák állampolgárságú diákok. Az iskolai tanulmányok szempontjából fontos kritérium az oktatás nyelvének, a németnek a megfelelően magas szintű ismerete ahhoz, hogy a gyerekek problémamentesen tudják követni az oktatást az iskolában, és nem igényelnek külön nyelvi fejlesztést. Ha a gyermek megfelelően beszél németül, akkor ún. rendes tanulóként (ordentlicher Schüler) veszik fel az iskolába, ha viszont nem, akkor ún. rendkívüli tanulóként (außerordentlicher Schüler) német nyelvi fejlesztő osztályba.⁷ Ezek megszervezése az iskola számára 8 fő felett kötelező, és iskolatípustól, iskolafoktól, osztálytól függetlenül történik a nyelvi szint figyelembevételével. Ha a tanulólétszám nem éri el a nyolc főt, akkor a nyelvi fejlesztés a normál osztályba integráltan történik. Az oktatás nyelve alapvetően a német, a tanórák között használt nyelvet azonban a tanuló szabadon megválaszthatja, a német nyelv használatának előírását, illetve más nyelv használatának tiltását pedig a törvény nem engedi.

A rendkívüli tanulók tanulmányi teljesítményének értékelése is eltérő, ugyanis esetükben figyelembe kell venni a nyelvi nehézségeket, valamint az értékeléstől el is lehet tekinteni. Ezt az elvet abban az esetben is folytatni lehet, főként a nyelvi szempontból igényesebb tantárgyak esetében, amikor a tanuló már rendes tanulóként teljesíti az iskolát.

A külföldön szerzett iskolai bizonyítványok elismerése és honosítása az oktatási minisztérium jogkörébe tartozik, de nem szükséges az elismertetés, ha a tanuló szintfelmérő vizsga eredménye alapján kerül felvételre, vagy igazoltan elvégzett nyolc évfolyamot egy másik ország oktatási rendszerében.

2011 óta Ausztriában egy integrációs egyezmény van életben, ami a tanulókra is vonatkozik. Ennek értelmében az újonnan bevándorlók kötelesek német nyelvtanfolyamon részt venni, nyelvtudásuk meglétét pedig tartózkodási jogcímük megadásánál vagy meghosszabbításánál érdemben igazolniuk kell. Ez alól azonban kivételt képeznek az EU és az EWG tagállamainak polgárai, így a magyar gyerekek is.⁸

A szakpolitikai intézkedések implementációja

Mint ahogyan azt az előzőekben említettük, az osztrák kormány oktatási szakpolitikájának értelmében Ausztriában minden gyermeknek joga van arra, hogy egyforma feltételekkel kezdhesse meg iskolai tanulmányait. Ebben kiemelt jelentősége van a német nyelv és az anyanyelv megfelelő szintű ismeretének, ezért a gyermekek német és anyanyelvi képességeinek célzott

⁷ Gesamte Rechtsvorschrift für Schulpflichtgesetz 1985, Fassung vom 21.12.2018 [online] <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009576> (2018. 12. 21.)

⁸ Gesetzliche Grundlagen schulischer Maßnahmen für SchülerInnen mit anderen Erstsprachen als Deutsch [online] http://www.schule-mehrsprachig.at/fileadmin/schule_mehrsprachig/redaktion/hintergrundinfo/info1-16-17.pdf (2018.12.21.)

fejlesztése elengedhetetlen. Ezért már az 1990-es évektől kezdődően a nem német anyanyelvű tanulók számának növekedésére reagálva négy alapvető intézkedés van érvényben: a német mint második nyelv fejlesztése, az első nyelv (anyanyelv) fejlesztése, a rendkívüli tanulói státusz és az interkulturális tanulás elve az oktatásban. 2008-tól egy újabb átfogó koncepció született. Ennek egyik kiemelt eleme a többnyelvű gyermekek fejlesztése, ami az óvodai nyelvi fejlesztéstől kezdve a német mint második nyelv fejlesztésén át egészen az opcionális iskolai anyanyelvoktatásig terjed (Herzog-Punzenberger–Unterwurzacher, 2009). A stratégia gyenge pontja azonban az, hogy alkalmazásuk nem kötelező az iskolákra nézve, így a burgenlandi iskolák jelentős része sem alkalmazza. A nem német anyanyelvű tanulók integrációját elősegítő nyelvi fejlesztő kurzusok megvalósítását és hatékonyságát is megkérdőjelezik a felmérések eredményei, mivel azoknak az óvodai csoportoknak az összetétele, ahova a migráns háttérű gyermekek járnak, olyan, hogy a német anyanyelvűekkel való találkozás esélye önmagában kevés (Stanzel-Tischler, 2011). Az iskolai nyelvi fejlesztés esetében is kétségek merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a gyermek nyelvi szintjének megfelelő mértékben részesülnek-e fejlesztésben (Bauer–Kainz, 2007), illetve a nyelvi fejlesztő kurzusok megvalósítása is változatos képet mutat tartományonként, és gyakran nem kerül megszervezésre azzal az indokkal, hogy a tanulók száma nem éri el a törvényben meghatározott minimális létszámot (Amtmann–Stanzel-Tischler, 2010). Ezen kívül mivel alkalmazásuk nem kötelező, használatuk teljes mértékben az ott dolgozó tanároktól függ (Herzog-Punzenberger – Unterwurzacher, 2009; Herzog Punzenberger–Schnell, 2012), és megszervezésük főleg az alacsony bevándorló aránnyal rendelkező tartományokban, így Burgenlandban is hiányzik.

A migrációs háttérű tanulók integrációja az ingázó magyar diákok tapasztalatainak tükrében

A migrációs háttérű gyerekek közoktatási integrációját célzó szakpolitikát és az integrációs programok implementálását tekintve Ausztria rendelkezik olyan migrációs hálózatokkal és támogató rendszerekkel, amelyek elősegítik a bevándorlók társadalmi integrációját, az intézkedések megvalósítása terén azonban még hiányosságok mutatkoznak (Langer-Buchwald, 2019). Ezt támasztják alá 60, gyermeküket osztrák iskolába járató családdal végzett interjú alapján felmérés eredményei is. Az ausztriai lakhellyel rendelkező gyerekek hivatalosan is bevándorló háttérűnek minősülnek és megilleti őket az oktatással kapcsolatos minden jog. Az ingázó gyerekeket azonban ausztriai lakhely hiányában nem tekintik annak, ezért az állami oktatási intéz-

mények nem is kötelesek felvenni őket, a nem állami iskolákban viszont van lehetőségük tanulni. Az iskolába történő felvételüknél döntő szempont a német nyelvtudás szintje, azaz csak olyan ingázó magyar tanulót vesznek fel jelenleg az osztrák iskolákba, aki olyan szintű nyelvtudással rendelkezik, hogy viszonylag problémamentesen részt tud venni az oktatásban.

Az iskolában zajló német nyelvi fejlesztés biztosítása azonban már egységes képet mutat az ingázó és nem ingázók esetében, és a magyar gyerekek számára nem szerveznek külön nyelvi fejlesztő kurzusokat. Egyes iskolákban, az ott tanuló magyar gyerekek létszámától függően, van lehetőség német nyelvi korrepetáláson való részvételre. Ezeket a lehetőségekhez mérten magyar nyelven beszélő tanárok tartják, de jellemzően tanulástámogatás, korrepetálás céljával működnek és a német tantárgy tananyagában való előrehaladást segítik, nem pedig a német mint idegen nyelv tanulást. Emiatt a német nyelvi fejlesztés teljes mértékben a családra hárul, és általában magyarországi magántanár alkalmazásával történik, illetve spontán módon zajlik a német nyelvi közegben a mindennapi nyelvhasználat során. A fejlesztő kurzusokat egyrészt a nem német anyanyelvű tanulók alacsony száma miatt nem biztosítják, másrészt – a gyerekek és a szülők beszámolóí alapján – az érintett iskolákban az a felfogás jellemző a magyar gyerekek esetében, hogy ők szabad elhatározásuk alapján járnak Ausztriában iskolába, nem tekinthetők migrációs háttérű tanulóknak, ezért nem szükséges számukra megszervezni a nyelvi fejlesztést annak ellenére sem, hogy mindkét tekintetben – születési ország/állampolgárság és anyanyelv – annak minősülnének. Más a helyzet azokban az iskolákban, amelyek a magyar gyerekek fogadására specializálódtak. Itt a nyelvi nehézségek leküzdésére magyarul is beszélő tanárokat alkalmaznak, akik segítenek a diákoknak az iskolai feladatok elvégzésében. Ezekben az iskolákban viszont magas a magyar anyanyelvű tanulók száma, a gyerekek pedig nincsenek rákényszerülve a német nyelv használatára, ezért lassabb a tanulók német nyelvi fejlődése.

Az iskolai nyelvhasználat tekintetében a burgenlandi iskolák azonban követik a törvényi előírásokat, és az iskolai mindennapokban a magyar gyerekek egymás között beszélhetnek és beszélnek is magyarul. A beszámolóí alapján azonban volt arra is példa, hogy a tanár felszólította a magyar gyerekeket arra, hogy németül beszéljenek egymás között is az iskolában, hogy ezáltal is gyorsabban tudják elsajátítani a nyelvet, de ez nem volt jellemző.

Hasonló a helyzet a rendkívüli tanulók, illetve a nem megfelelő német nyelvtudással rendelkező tanulók értékelésére vonatkozó irányelvek implementálása területén is, és figyelembe veszik a gyerekek aktuális nyelvtudásszintjét. Lehetőséget biztosítanak a törvényben meghatározott időtartamra az értékelés alóli mentesülésre és a szülők döntése alapján értékelik vagy

nem értékeli a tanuló teljesítményét. Ezt az időszakot követően, valamint, ha a szülő az értékelés mellett dönt, a tanárok figyelembe veszik a teljesítménymérések és -értékelések során a diákok német nyelvtudását.

Összegzés

Jelen tanulmány keretében egyrészt képet kaphattunk Ausztria migráns háttérű tanulók oktatási integrációját elősegítő szakpolitikájáról és annak megvalósítását gátló implementációs problémákról, illetve külön foglalkoztunk a speciális helyzetben lévő, bevándorlásjogi szempontból nem migrációs háttérű, de oktatási szempontból annak minősülő tanulói réteg, az ingázó gyerekek helyzetével az osztrák iskolákban. Mind a vonatkozó releváns osztrák szakirodalom, mind az ausztriai határ menti iskolákban tanuló magyar gyerekek tapasztalatai rámutattak arra, hogy önmagukban a törvényi előírások, szakpolitikai intézkedések és integrációs stratégiák nem elegendők a migrációs háttérű tanulók eredményes iskolai integrációjának megvalósításához, ehhez a mindennapi oktatásban történő megfelelő alkalmazásuk is elengedhetetlen. Az Ausztriában tanuló magyar gyerekek esetében az integrációs intézkedések megvalósítása terén azonban még hiányosságok mutatkoznak, ami a kötelező jelleg bevezetésével, az alkalmazás ösztönzésével javítható lenne és számukra is biztosíthatná ugyanazokat a lehetőségeket az oktatáson belül, mint a valódi migrációs háttérű tanulóknak.

BIBLIOGRÁFIA

- Amtmann, E. & Stanzel-Tischler, E. (2010). *Evaluation der Sprachförderkurse (§ 8e SchOG). Endbericht zu den Befragungen auf Schul- und Verwaltungsebene*. Graz: BIFIE.
- Bauer, F. & Kainz, G. (2007). Benachteiligung von Kindern mit Migrationshintergrund beim Bildungszugang [Teilschwerpunkt „Bildung“]. *WISO*, 30 (4), pp. 17–64.
- Diefenbach, H. (2007). *Kinder und Jugendliche aus Migrantenfamilien im deutschen Bildungssystem. Erklärungen und empirische Befunde*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.
- Esser, H. (1990). Familienmigration und Schulkarriere ausländischer Kinder und Jugendlicher. In H. Esser & J. Friedrichs (Hrsg.), *Generation und Identität. Theoretische und empirische Beiträge zur Migrationssoziologie*, (pp. 127–146). Opladen: Westdeutscher Verlag. DOI: [10.1007/978-3-322-91777-5_6](https://doi.org/10.1007/978-3-322-91777-5_6)
- Esser, H. (2001). Integration und ethnische Schichtung. (= MZES Arbeitspapier Nr. 40). Mannheim: Mannheimer Zentrum für europäische Sozialforschung.

- Herzog-Punzenberger, B. – Schnell, Ph. (2012). Die Situation mehrsprachiger Schüler/innen im österreichischen Schulsystem – Problemlagen, Rahmenbedingungen und internationaler Vergleich. In: *Nationaler Bildungsbericht Österreich 2012*. Wien: Bundesministerium für Bildung, Kunst und Kultur.
- Herzog-Punzenberger, B. – Unterwurzacher, A. (2009). Migration – Interkulturalität – Mehrsprachigkeit. Erste Befunde für das österreichische Bildungswesen. In: *Nationaler Bildungsbericht Österreich 2009* Wien: Bundesministerium für Bildung, Kunst und Kultur 161-181.
- Langerné Buchwald, J. (2017). Ingázó diákok – avagy tanulási célú ingázás az osztrák magyar határ mentén. Budapest: Fakultás Kiadó.
- Langer-Buchwald, J. (2019). The situation of migrant children in the Hungarian and the Austrian education system: Multilingualism, interculturalism, and integration. *Hungarian Educational Research Journal HERJ*, 9, 3; pp. 434–461. DOI: [10.1556/063.9.2019.3.39](https://doi.org/10.1556/063.9.2019.3.39)
- Stanat, P. (2006). Schulleistungen von Jugendlichen mit Migrationshintergrund: Die Rolle der Zusammensetzung der Schülerschaft. In J. Baumert, P. Stanat & R. Watermann (Hrsg.), *Herkunftsbedingte Disparitäten im Bildungswesen: Differenzielle Bildungsprozesse und Probleme der Verteilungsgerechtigkeit* (pp. 189–220). Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften. DOI: [10.1007/978-3-531-90082-7_5](https://doi.org/10.1007/978-3-531-90082-7_5)
- Stanzel-Tischler, E. (2011). *Frühe sprachliche Förderung im Kindergarten. Begleitende Evaluation. Executive Summary zu den BIFIE-Reports 1 & 2/2009, 5/2010 und 8/2011*. (BIFIE-Report). Graz: Leykam
- Unterwurzacher, A. (2007). „Ohne Schule bist du niemand!“ – Bildungsbiographien von Jugendlichen mit Migrationshintergrund. In H. Weiss (Hrsg.) *Leben in zwei Welten. Zur sozialen Integration ausländischer Jugendlicher der zweiten Generation*, (pp. 71–96). Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. DOI: [10.1007/978-3-531-90563-1_3](https://doi.org/10.1007/978-3-531-90563-1_3)
- Unterwurzacher, A. (2009). Lesekompetenz von Schülerinnen und Schülern mit Migrationshintergrund: Einfluss des familiären Hintergrundes. In B. Suchań, C. Wallner-Paschon & C. Schreiner (Hrsg.), *PIRLS 2006. Lesekompetenz am Ende der Volksschule*.
- Wroblewski, A. (2006). Handicap Migrationshintergrund? Eine Analyse anhand von PISA 2000. In B. Herzog-Punzenberger (Hrsg.), *Bildungsbe/nach/teiligung und Migration in Österreich und im internationalen Vergleich. Working Paper Nr. 10 der Kommission für Migrations- und Integrationsforschung (KMI) der Österr. Akademie der Wissenschaften* (pp. 41–50). Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.

JUDIT LANGER-BUCHWALD

*REPORT ON HUNGARIAN STUDENTS CURRENTLY STUDYING IN THE AUSTRIAN PUBLIC SCHOOL SYSTEM
WITHOUT PERMANENT RESIDENCY IN AUSTRIA*

Currently approximately 2000 Hungarian-speaking children are studying in Austrian public schools, most of them commuting daily between their place of residence in Hungary and the school in Austria. In Austria, regardless of immigration status, an important criterion for attending school is an adequate level of knowledge of the language of instruction, German. The principles for the integration and language development of students with a non-German-speaking migrant background are set by the Austrian government at a national level. However, the situation of Hungarian children is special in this aspect, as most of them do not live in Austria, so they do not belong to this group of students in the sense of non-immigrant language and “migration background”. The aim of the study is to explore whether the principles for students with a migrant background are implemented in the case of Hungarian children, and if so, in what form.